

קונטרס בענין
"שהשנה שנת הקהל"

מתוך גליוני:

•

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש
• מאַריסטאָן •

יוצא לאור על ידי מערכת

"הערות התמימים ואנ"ש – מאַריסטאָן"

מאַריסטאָן, נ.ד.ז.ש.

226 סאַסעקס עוו.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

KUNTRES

SHEHASHANA SHNAS HAKHEL

Copyright © 2022

by

Rabbinical College of America-Lubavitch

226 Sussex Avenue / Morristown, New Jersey 07960

For questions and comments, or to submit a Haara,
please contact us at: kovetz@rca.edu

Printed in the United States of America

נסדר בדפוס „הערות התמימים ואנ”ש”
על ידי הת’ מנחם מענדל הכהן בן פייגא שי’

פתח דבר

בזה הננו מוציאים לאור קונטרס בענין "שהשנה שנת הקהל"¹, והוא ליקוט הערות שי"ל בגליוננו בשנת ה'תשמ"א – שנת הקהל, אודות חידושו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שכל שנת "מוצאי שביעית" נק' שנת הקהל, ואת שיחת כ"ק אדמו"ר זי"ע בנידון (שרקע השיחה הי' (כנראה) הקובץ הערות שיצא-לאור אז).

*

קריאת כל השנה ע"י כ"ק אדמו"ר כשנת הקהל הותחל כבר בשנת ה'תשכ"ז (שנת הקהל השלישית בנשיאותו)². ועד"ז בשנת ה'תשל"ד³. אולם הדברים עלו להשיא בשנת ה'תשמ"א, בה עורר כ"ק אדמו"ר עניני "שנת הקהל" בכל התוקף, ועד שבהתוועדות ש"פ פקודי התבטא⁴ שהנהגה זו – לקרוא כל השנה "שנת הקהל" – הוי "מנהג ישראל", אשר "תורה הוא"⁵.

בכמה גליונות קובץ הערות במשך השנה דנו במקורו של מנהג זה, מהם הגליון דש"פ ואתחנן. בהתוועדות אותה שבת התייחס כ"ק אדמו"ר למה שנכתב בנידון בקובץ הערות דאותה שבת.

בקונטרס זו הדפסנו (א) שיחה הנ"ל⁶. (ב) כל ההערות בה דנו על-זה במשך השנה, על סדר הופעתם בדפוס. וזאת למודעי: השארנו ההערות בצורתם המקורי, לבד עריכה קלה כדי לתקן כמה תיקונים ולמנוע הכפלות.

*

(1) ע"פ לשון שלשלת היחס שנת תשמ"א (בתחילתה): "מעורר שהשנה שנת הקהל – את האנשים והנשים והטף גו' לעשות את כל דברי התורה הזאת". ויש להעיר ששורה זו הוסיף כ"ק אדמו"ר בכת"ק.

(2) לשון שלשלת היחס בתחילת שנת תשכ"ז: "מכריז שהשנה היא שנת 'הקהל'". וראה שיחת ש"פ בראשית (תו"מ חמ"ח ע' 197 ואילך) ושיחת י"ט כסלו (שם ע' 323). ובכ"מ.

(3) ראה לדוגמא תו"מ חע"ד ע' 105. ועוד.

(4) שיחור"ק תשמ"א ח"ב ע' 561.

(5) בשנת ה'תשמ"ח נתעורר הענין עוד יותר, עד ש – ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר – התחילו לכתוב בשער ספרי קה"ת "שנת הקהל". ועד"ז בשער קובצי הערות. וכידוע גדול ה"שטורעם" בעניני ופעולות הקהל באותה שנה. ואכ"מ.

(6) לשלימות הענין העתקנו (בסופו) הערת כ"ק אדמו"ר במכתב-כללי דוא"ו תשרי ה'תשמ"ח, שנת הקהל.

פתח דבר

ידועה מכבר איך שזכה "קובץ הערות התמימים ואנ"ש – מאריסטאון" לעידוד רב מכ"ק אדמו"ר, בכתב ובפה, ואיך שזכה כו"כ פעמים להעלות על שולחן מלכים, בהתייחסויות מיוחדות בשיחות ומענות קודש אודותו בכלל ואודות ההערות שנדפסו בו בפרט⁷.

ולכן בהזדמנות זו הננו פונים בבקשה כפולה ומכופלת לכל מי שיש לו הערות וביאורים בכל חלקי התורה, שישלחם לנו על מנת שנוכל להדפיסם בקובצי הערות הבאים שיצאו לאור בעזהי"ת.

*

ויה"ר שע"י הפעולות בעניני הקהל ב"שנת הקהל", יקויים במהרה בימינו שלימות הענין דהקהל – "ואתם תלוקוטו לאחד אחד בני ישראל", "קהל גדול ישובו הנה", תיכף ומיד ממש.

מערכת „הערות התמימים ואנ"ש – מאריסטאון"

בדר"ח מ"ח, שנת הקהל, ה'תשפ"ג,
מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
מאריסטאון נ. דזש.

(7) ראה בארוכה בקובץ "והאר עינינו בתורתך" (הערה"ת ואנ"ש – מאריסטאון, ה'תשס"ה).

“שהשנה שנת הקהל”

חלק משיחת ש”פ ואתחנן, שבת נחמו, ט”ו באב, ה’תשמ”א*.
בלתי מוגה

א. כאן המקום לבאר ענין כללי בנוגע ל”שנת הקהל” – יש ששאלו מדוע אומרים שכל השנה כולה נקראת בשם “שנת הקהל”, הרי המצות עשה ד”הקהל” היא בחג הסוכות דוקא, ומדוע נקראת כל השנה כולה “שנת הקהל”?

ותירצו:

מצינו דוגמא לדבר ב”שנת היובל”, ש”שנה זאת מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה, ומה שמה – יובל שמה, על שם תקיעת שופר”¹. זאת אומרת: אע”פ שהמצוה דתקיעת שופר היתה “בחדש השביעי בעשור לחודש ביום הכיפורים גו”², אעפ”כ נקראת כל השנה כולה בשם “שנת היובל”, ועד”ז מובן בנוגע ל”שנת הקהל”, שאע”פ שמצות הקהל היתה בחג הסוכות, אעפ”כ נקראת כל השנה כולה “שנת הקהל”.

ושאלו על-זה: לכאורה אין להביא ראיה מ”שנת היובל” כי בשנת היובל ישנם ענינים ששייכים לכל השנה כולה, מתחילתה ועד סופה, שזהו הענין דשחרור עבדים ושמיתת קרקעות וכו’, משא”כ בנוגע לשנת הקהל, שלכאורה אין בו ענין משותף על כל השנה כולה, כי קיום המצוה מסתיים לכאורה בחג הסוכות?!

והביאור בזה:²

שנת היובל אינה נקראת על שם שחרור העבדים ושמיתת הקרקעות כו’, אלא “יובל שמה” (ושמו אשר יקראו לו בלה”ק מורה על תוכן ועיקר הענין כו’), “על שם תקיעת שופר”, והענין דתקיעת שופר אינו בכל השנה כולה, אלא רק ביוהכ”פ. ואעפ”כ, מצד הענין דתקיעת שופר שהי’ ביוהכ”פ, נקראת כל השנה כולה “שנת היובל”, ועד”ז מובן בנוגע לענינינו, שמצד קיום מצות הקהל בחג הסוכות, נקראת כל השנה כולה בשם “שנת הקהל”.

(* נדפסה (באידיש) בשיחו”ק ח”ד ע’ 394 ואילך. ובתרגום ללה”ק (בשעתו, בגליון כפ”ע, ולאח”ז) בקובץ “והאר עינינו בתורתך” (מערכת הערה”ת ואנ”ש – מאריסטאון, ה’תשס”ה) ע’ עב-עד.

(1) פרש”י בהר”ה, י.

(2) בהנחה אשר בשיחו”ק: “איז כמדובר כמ”פ מצד החריפות האבן זיי זיך ניט

געכאפט אויפן עיקר: . . .”.

הערות התמימים ואנ"ש – מאַריסטאָן

ותיריה מזו: כללות מצות הקהל צריכה להיות באופן דפעולה נמשכת, כמ"ש³ "הקהל את העם גו' למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת גו' כל הימים אשר אתם חיים על האדמה גו'", ומאחר שהיא פעולה נמשכת על "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה", הרי בודאי שהיא פעולה נמשכת על כללות שנה זו, ולכן נקראת כל השנה כולה בשם "שנת הקהל"⁴.

ב. הוכחה נוספת לדבר:

בהתוועדות הקודמת⁵ הובא מארז"ל⁶ "כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב הי', ומוצאי שבת הי', ומוצאי שביעית היתה" (כקביעות שנה זו).

זאת אומרת: אע"פ שמדובר אודות חודש אב, עשרה חדשים לאחרי התחלת השנה – אעפ"כ מדגישים ששנה זו היא "מוצאי שביעית", אע"פ שהלשון "מוצאי שביעית" קשור עם התחלת השנה דוקא.

ועד"ז מובן שכל השנה כולה נקראת "שנת הקהל", אע"פ שמצות הקהל היא בחג הסוכות, בהתחלת השנה.

אבל עדיין אפשר להקשות – איפכא מסתברא:

מדוע אומרת הגמרא הלשון "מוצאי שביעית" ולא הלשון "שנת הקהל"?!

(3) וילך לא, יב"ג.

(4) בההנחה אשר בשיחור"ק: "נאך א זאך:

"דער נאמען "הקהל" איז מער פאסיק אויף אנרופן דערמיט א יאר על שם דעם הקהל שבתחילתו ווי דער נאמען "יובל" איז מתאים אויף אנרופן א יאר על שם דעם יובל שבתחילתו,

"ווארום, דער נאמען "יובל" – תקיעת שופר, איז ניט אויסגעטיילט אויף דער תקיעה פון דעם יאר – עם זיינען דא אנדערע צייטן ווען מ'בלאזט שופר, ולדוגמא בר"ה, ווען ס'איז מצות עשה מן התורה צו בלאזן שופר, "משא"כ דער נאמען "הקהל" – איז אויסגעטיילט במיוחד פאר דעם צוזאמענקומען וואס קומט פאָר נאר אין דעם יאר.

"ובמילא, מה'דאך אז מ'רופט אן א יאר "שנת היובל" ע"ש היובל שבתחילתו – עאכו"כ אז מ'רופט אן דעם יאר "שנת הקהל" ע"ש ההקהל שבתחילתו".

(5) שיחת ש"פ דברים, שבת חזון סי"א (שיחור"ק ח"ד ע' 397).

(6) ערכין יא, ב.

“שהשנה שנת הקהל”

ועד”ז מצינו בפרקי אבות⁷ “בארבעה פרקים הדבר מתרבה כו’
ובמוצאי שביעית כו’” – ומדוע לא נאמר הלשון “שנת הקהל” ?!

והביאור בזה מובן בפשטות:

במשנה דאבות מבואר ש”הדבר מתרבה כו’ במוצאי שביעית – מפני פירות שביעית”, ומאחר שמדובר אודות פירות שביעית, מודגש הענין ד”מוצאי שביעית” (ולא “שנת הקהל”), כדי שיוכלו להבין את המשך דברי המשנה, משא”כ אם המשנה היתה אומרת “שנת הקהל”, שאז לא הי’ מודגש הקשר עם “פירות שביעית”.

ועד”ז כאשר הגמרא מדברת אודות חורבן ביהמ”ק – מדגישה הגמרא “ומוצאי שביעית היתה” (ולא “שנת הקהל”) מאחר שכללות ענין החורבן והגלות קשור עם העדר שמירת קדושת שביעית, כמ”ש בפ’ בחוקותי⁸ “כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתכם עלי” (“שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד ע’ שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל כו’”⁹).

ויתירה מזו: הגמרא אינה יכולה לומר את הלשון “שנת הקהל” – כי בכללות הענין ד”הקהל” הוא היפך החורבן והגלות, כאמור לעיל שהחורבן והגלות הי’ מצד הענין דשנאת חנם, ואילו הענין ד”הקהל” מורה על אחדות ואהבת ישראל, שזה מבטל את סיבת הגלות (שנאת חנם).

משא”כ כאשר מדברים בנוגע לענין הגאולה כו’ – מדגישים את הענין ד”שנת הקהל”, כי ענין האחדות ואהבת ישראל שב”שנת הקהל”, מבטל את סיבת הגלות (שנאת חנם), ועי”ז מתבטל המסובב, כללות ענין הגלות, וזוכים לגאולה האמיתית והשלמה.

(7) פ”ה מ”י.

(8) כו, לה.

(9) פירש”י שם.

הערות התמימים ואנ"ש – מאַריסטאָן

לשלימות הענין מועתקת בזה לשון כ"ק אדמו"ר זי"ע בהערה ד"ה "שנת הקהל" במכתב כללי מיום "וא"ו תשרי, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב, פ' וזאת הברכה, שנת ה'תשמח, שנת הקהל":

שנת הקהל: כן י"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל בחג הסוכות, ע"ד הלשון "שנת היובל" (בהר כה, יג. ובכ"מ), שכל השנה נק' "על שם תקיעת שופר" (רש"י בהר שם, י) דיוהכ"פ (בהר שם, ט) – ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה ובלי שינוי – אף ששם השנה ("שנת היובל") אינו ע"ש דינים אלה אלא ע"ש התקיעה ("יובל"), שהיא פעולה חד-פעמית. ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת ההקהל עצמה, אלא התוצאה בימים שלאח"ז, "ליראה גו' כל הימים גו'" (וילך לא, יג). – ואולי עפ"ז יומתק לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן הקהל "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה" (וילך שם, ח), וכפרש"י שם "בשנה ראשונה . . . שנה שמינית . . . קורא אתה שנת השמטה כו'" – להדגיש שזהו"ע השייך להשנה. ולהעיר ש(כל) שנה זו נקראת בחז"ל (מגילה יז, ב. סנהדרין צז, א. ועוד) "מוצאי שביעית".

(1) נדפסה בהוספות לסה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 682 וב(תרגום ללה"ק ב)הוספות ללקו"ש חל"ד ע' 329.

“שהשנה שנת הקהל”

הערות

גליון קפב (ז – י”ל לש”פ לך-לך ה’תשמ”א) :
א. . . בהאי ענינא : יש להבין הא דרגיל כ”ק אד”ש לקרוא כל השנה
“שנת הקהל”, הרי המצוה היא רק בחוהמ”ס (ע”י במנ”ח, ועוד), וכשעבר
זמנה בטל מצוה, ומאידיך השפעתה צ”ל לכל השמיטה עד שנת הקהל
הבאה. . .

המערכת (ה’תשמ”א)

גליון רג (כח – י”ל לש”פ ויקרא – זכור ה’תשמ”א) :
ב. בהתוועדות ש”פ פקודי ש.ז.ז! בין השאר הזכיר כ”ק אדמו”ר
שליט”א שמנהג ישראל הוא לקרוא ש.ז. בשם “שנת הקהל”, ו”מנהג
ישראל תורה היא”.

ולכאורה יש להעיר, מהו מקורו של מנהג זה שנק’ “שנת הקהל” ?
ברוך שלום יעקבסון

גליון רד (כט – י”ל לש”פ צו – פורים ה’תשמ”א) :
ג. וי”ל דמצינו בדוגמא לזה כו”כ ענינים, ולדוגמא שבת שובה, דכל
השבת נק’ כך אף שרק ההפטרה היא “שובה ישראל”, ומפני זה כל השבת
נק’ כך. וכן שבת פ’ זכור שנק’ שבת זכור, וכיו”ב.
וא”כ אנו רואים שענין מיוחד שנעשה ביום זה משפיע לכל המעט-
לעת.

ועד”ז מובן בנוגע לשנה, שמכיון שש.ז. מיוחדת שיש בה מצוה
חדשה נק’ כל השנה “שנת הקהל”, ולכן מוכרח שענין הקהל משפיע לכל
עניני השנה, דמאי שנא יום שלם או שנה שלמה.

ברוך שלום יעקבסון

ד. בענין הנ”ל י”ל עוד בפשטות ע”ד מ”ש רש”י (בהר כה, י) עה”פ
“יובל היא” – (ד”ה “יובל היא”) – “שנה זו מובדלת משאר שנים בנקיבת
שם לה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר”.

א”כ יוצא איפוא מזה (ע”פ פש”מ), שאע”פ שתקיעת שופר הי’
ביוהכ”פ, מ”מ כל השנה נק’ על תקיעה זו, “שנת יובל”.

(1) שיחור”ק תשמ”א ח”ב ע’ 561.

הערות התמימים ואנ"ש – מאַריסטאָן

עד"ז בנדו"ד, בנוגע ל"שנת הקהל", אע"פ ש"הקהל" נוהג רק בחודש תשרי, מ"מ אפשר לקרוא כל השנה בשם "שנת הקהל".

[ולהעיר ג"כ מד"ה יו"ט של ר"ה, תרס"ו (בתחלתו): "וכידוע דכל המצות שבחדש זה הם מצות כלליות וכמ"ש במד"ר ע"פ ובחדש השביעי שמושב בע כל שיש בו הרבה מצות וחלוקים המה מהמצות דכל השנה שהן מצות כלליות". עיי"ש.

ולכאורה עד"ז הוא מצות הקהל, וא"כ מובן שישנה השפעת מצות הקהל על כל השנה].

מיכאל לוזניק

גליון רח (לג – י"ל ל"א ניסן – ש"פ אחרי – שבת הגדול ה'תשמ"א):
ה. במה שכתבתי לעיל, ראה עד"ז במאמר ד"ה בכל דור ודור כו' די"א ניסן ש.ז. (הנחה פרטית בלתי מוגה²), וז"ל: "ובדוגמת מ"ש במצות הקהל, ששמיעת קריאת הפרשה מפי המלך פעלה על כל הימים אשר אתם חיים על האדמה.

"[ו]י"ל שזהו דבר נוסף על מה שהשנה כולה נק' שנת הקהל, דמה שנקראת שנת הקהל הוא ע"ש מצות הקהל שהיתה פעם אחת בתחלת השנה, וע"ד מ"ש רש"י גבי שנת היובל, דשנה זו מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר (שהיתה ביוהכ"פ דשנת היובל, ושופר נק' יובל). כלומר, ששמיעת הפרשה מפי המלך פעלה על כל השנה. ונוסף לזה יש למצות הקהל פעולה על כל הימים אשר אתם חיים על האדמה]". עכ"ל המאמר בנוגע לענינו.

מיכאל לוזניק

גליון רכה (נ – י"ל לש"פ ואתחנן – שבת נחמו – ט"ו באב ה'תשמ"א):
ו. במש"כ הת' מ.ל. לעיל,

יש להעיר דלכאורה אין דמיון ל"שנת היובל", שהרי היא שנה שלימה ולה דינים מיוחדים (כאיסור עבודת קרקע וכו'), ולשנה זו קראו "יובל" על-שם התקיעה שבראשיתה. אך ב"שנת הקהל" לא מצינו ששנה זו בשלימותה מתייחדת בדינים, מנהגים או ענינים מסויימים, ולכן הדרא קושיא לדוכתה היכן מצינו שנקראת בשם "שנת הקהל", ומאי שנא משנה

(2) סה"מ י"א ניסן ע' תט. המערכת (ה'תשפ"ג).

“שהשנה שנת הקהל”

שחלה בה ברכת החמה שלא פשטה מצוה זו בכולה שתהא כל השנה קרוי
“שנת ברכת החמה”.

הרב יהושע [ז”ל] מונדשיין
ירושלים תובב”א

ז. על הנ”ל, לכאור’ יש ליישב בפשיטות שזה גופא ששנת היובל נקרא
בשם זה, הוא לא מצד איסור עבודת הקרקעות דזהו ענין של שמיטה, אלא
הוא ע”ש הענינים מיוחדים שיש ביובל. ז.א. שבשנה זו יוצאים כל ענין
מרשות שאינו שלו וחוזר למקומו האמתי וזה נעשה רק פעם אחת בשנה
ואעפ”כ נקרא כל השנה ע”ש זה, וכמו”כ יש לומר בשנת הקהל.

ולמה עיר ג”כ מקושיית התוס’ (גיטין לו, ב ד”ה ותקון) והא דלא תקון
נמי יובל זכר ליובל, משום דאין רוב מציבור יכולין לעמוד בה ליאיסר
בעבודת קרקע שתי שנים רצופות ע”כ.

ולפי האמור שענין עבודת הקרקע הוא בעיקר ענינו של שמיטה
והחידוש ביובל הוא היציאה וכו’ שמתבטא בתקיעת השופר, יש לתרץ
קושיית תוס’; דהרי באמת מצינו המנהג לתקוע בשופר במוצאי יו”כ וז”ל
רב האי גאון³: “לא מצאתי טעם, אלא דומה, שהוא זכר ליובל ביום
הכפורים, שנאמר תעבירו שופר בכל ארצכם, ולפי שאינו ברור חשבון זמן
היובל, התקינו בכל שנה לתקוע זכר ליובל”. עכ”ל.

ועפ”י דברי רב האי גאון מתורץ קושיית התוס’ (שבת קיד, ב ד”ה
ואמאי) וז”ל: “ולא במחזורים שכתוב בהן שהתקיעה זכר ליובל כי למה
תוקעין בכל שנה דשנה וכי הי’ היובל בכל שנה ושנה”, עכ”ל].

וע”ז שהק’ דלמא דוקא בענין זה השנה נקראת בשם זו, י”ל שדוקא
בענין זה מתבטא שהוא לא רק ענין פרטי אלא הוא ענין כללי משא”כ
בדוגמאות שמביא.

שלמה נויבארט
תלמיד במתיבתא
חות”ל—אשען פארקוויי

(3) אוצר הגאונים ליומא, חלק התשובות עמ’ 42. סדור רב עמרם השלם ח”ב סי’
קפט. שיבולי הלקט השלם סי’ שכב.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות
התמים שמואל שיחי' גאלדבערג
לרגל התחלתו להניח תפילין
ביום ה' מרחשון ה'תשפ"ג
שנת הקהל

יהי רצון שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן